

קול צופיין

קול צפ"ך נשאן קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1042

יתרו תשפ"א | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

העוסק בצרכי צבור בעוסק בדברי תורה

וישב משה לשפט את העם

תלמוד גדול, או מעשה גדול?

לפני מתן תורה מסבירה לנו התורה את גודלה של תורת ה' שהיא פועלת גם בעולם המעשה. "וכבר היה רבי טרפון וקנים מסבין בעליית בית נתנה בלוד, נשאלה שאלה זו בפניהם, תלמוד גדול, או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר, מעשה גדול. נענה רבי עקיבא ואמר, תלמוד גדול. נענו כלם ואמרו, תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה" (קידושין מ"ב). לכן יושב "משה לשפט את העם ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב". המשפט הזה כולל שלושה דברים של יישום התורה בעולם המעשה. הראשון שהוא דן דינים שבין אדם לחברו – "כי יהיה להם דבר כא אלי וּשְׁפַטִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ"; השני, ללמד לעם תורה והלכות – "והודעתני את חקי האלהים ואת תורתיו"; והשלישי, ללמד את העם את הדרך להתקרב לאלוקים – "כי יבא אלי העם לדרש אלהים". כולם תפקיד של השופט המנהיג.

שופטים בלימוד

בימינו משתמשים במילה שופט רק במשמעות של מי ששופט בין איש לרעהו. אבל בספר שופטים אנחנו מגלים כי השופטים שמשון ודבורה ואחרים היו מנהיגים שמחנכים ומדריכים את העם בכל הנושאים. והמעין בפרשה זו יראה כי כל מי שמלמד או מיישם את משפטי התורה נקרא שופט. המורים, המחנכים, המנהלים, המלמדים והרבנים שמלמדים את העם את משפטי האלוקים ותורתו. זו הסיבה שבגללה משה ממנה שופטים "ערי אלפים ערי מאות ערי חמשים וערי עשרת" לשש מאות איש. שהם בוודאי לא שופטים בין איש לרעהו בלבד, אלא מלמדים ומיישמים את משפטי התורה.

השופט – שותף להקב"ה במעשה בראשית

הגמרא מספרת על רב חסדא ורבה בר רב הונא הו יתבי בדינא פוליה

יומא, הוה קא חליש ליבייהו. רב חסדא ורבה בר רב הונא ישבו בדין כל היום והיה חלש ליבם. "תנא להו רב חיא בר רב מדפתי, ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב". וכי תעלה על דעתך שמישה יושב ודן כל היום כולו, תורתו מתי נעשית? אלא לומר לה, כל דין שדן דין אמת לאמתו, אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. פתיב הכא, ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב. וכתוב התם (בראשית א) ויהי ערב ויהי בקר יום אחר" (שבת י"ע"א).

עסק בשררה ועל כן שכח מלימודו

למה חלש ליבם? כי העוסק בצרכי ציבור עלול לשכוח את תורתו. כן מביא המדרש (רבה שמות ו ב) "כי העושק יהולל חכם" – המתעסק בצרכי ציבור משכח תלמודו. אמר רבי יהושע בן לוי: ששים הלכות למדני רבי יהודה בן פדיה בחרישת הקבר וכולן נשתכחו ממני בשביל שהייתי עוסק בצרכי ציבור". עם זאת עסק רבי יהושע בן לוי בצורכי ציבור והשתדל לשמח ולעזור לכל אחד ואחד מישראל כי זה רצון ה' ולכן זכה להיכנס חי לגן עדן.

כן מספרת לנו המגילה "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים, ורצוי לרב אחיו" (סוף המגילה) – "לרב אחיו", ולא "לכל אחיו"! מלמד שפרשו ממנו מקצת סנהדרין. והסביר שם רש"י: כיון שעסק בשררה ועל כן שכח מלימודו.

בגלל ההפסד בלימוד התורה שלהם הם חששו, אבל רב היא בר רב מדיפתי הסביר להם כי למרות שמרדכי שכח מלימודו, הוא הביא הצלה גדולה לכל עם ישראל וגם לעולם כולו. שכאשר משל המן "העיר שושן נבוכה", הגויים והיהודים. וכשמלך מרדכי "העיר שושן צהלה ושמחה". וזו תכלית עם ישראל, להביא ברכה לכל העולם. "מרגלא בפמה דרבא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים וכו' שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עשיהם" (ברכות יז ע"א) שהעיקר הוא ליישם את התורה בעולם המעשה.

הדיין גורם להשלים רצון הבורא

לכן נחשב השופט שמיישם את התורה כאילו שותף לקב"ה במעשה בראשית הוא "כי הקדוש ברוך הוא ברא העולם להיות קיים והרשעים שגוזלים וחומסין מחריבין אותו במעשיהם. וכמו שמצינו בדור המבול שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל דכתיב 'כי מלאה הארץ חמס' וכתיב בתריה 'הנני משחיתם את הארץ'. נמצא שהדיין המשבר ורועות רמות הרשעים ולוקח מידם טרף ומחזירו לבעלים מקיים העולם וגורם להשלים רצון הבורא יתברך שמו שבראו להיות קיים, והרי כאילו נעשה שותף להקב"ה בבריאה" (טור חושן משפט הלכות דיין סימן א).

נחת רוח לבוראנו

כך כתב המהר"ם אלשיך על העוסקים בצורכי ציבור אפילו במילי דעלמא "כי תקנות אלו במלי דעלמא לצורך הנהגת העיר חשוכות לפני הקדוש ברוך הוא. כי בגלל הדבר הזה ירבה שלום בארץ. ובשמע המעוט אל הרב ישקט מדון כי יהיו ישראל כאיש אחד חברים ומרבים שלום בעולם" (שו"ת מהר"ם אלשיך סימן נט).

העוסקים בצורכי ציבור באמונה

עיבור שנה דוחה קריאת שמע ותפילה

לא רק שופט בין איש לרעהו נחשב במעלה גדולה, אלא כל הלומדים תורה כמו רבי שמעון וחבריו שתורתם פועלת ומשנה את העולם, לא מפסיקים את לימודם בשביל להתפלל תפילת י"ח, אבל מפסיקים את לימודם לצורך קריאת שמע. יתר עליהם מי שעוסק בעיבור השנה שלא צריך להפסיק את עיסוקו גם כדי לקרוא קריאת שמע כיוון שהוא עוסק בצורך חשוב שהוא צורך של עם ישראל כולו.

וכך בגמרא: "חברים שהיו עוסקין בתורה – מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפילה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא בגון רבי שמעון בן יוחאי וחבריו, שתורתן אמונתן. אבל בגון אנו – מפסיקין לקריאת שמע ותפילה. והתניא: בשם שאין מפסיקין לתפילה כך אין מפסיקין לקריאת שמע – כי תני הויה – בעבור שנה. דאמר רב אדא בר אבהו, וכן תני סבי דהגרוניא, אמר רבי אלעזר בר צדוק: כשהיינו עוסקין בעבור השנה ביבנה לא היינו מפסיקין לא לקריאת שמע ולא לתפילה" (שבת יא ע"א).

העוסק בצורכי ציבור דומה לקריאת שמע

בתוספתא משמע שלא רק עיבור החודש, אלא גם צורכי ציבור אחרים דוחים קריאת שמע. "אמר רבי יהודה פעם אחת הייתי מהלך אחר רבי עקיבא ואחר רבי אלעזר בן עזריה והגיע זמן קריאת שמע במדמה אני שנתאישו מלקרות אלא שהיו עוסקין בצרכי צבור, קריתו ושניתי ואחר כך התחילו הן וכבר נאית חמה על ראשי ההרים" (תוספתא ברכות פרק א הלכה ד).

במקום אחר אומרת התוספתא כי לפעמים היו חכמים עוסקים בצרכי ציבור ולא הספיקו לקרוא קריאת שמע כלל. "אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כשהיה רבן גמליאל ובית דינו ביבנה והיו עוסקין בצרכי צבור לא היו מפסיקין שלא להסיע מלבן" (תוספתא ברכות פרק ב הלכה ו). ומזה שלא להסיע מלבן? שלא יתפללו ויקראו קריאת שמע ויחלש העיסוק בעניין הציבורי החשוב שבו היו עוסקים.

הכנה טובה לתפילה

כן מפרש הרמב"ם את הגמרא בתלמוד ירושלמי "רב ירמיה אמר: לא יעמד אדם ויתפלל אלא מתוך דין של הלכה. רב ירמיה אמר: העוסק בצרכי צבור בעוסק בדברי תורה" (ירושלמי ברכות פ"ה ה"א). יש מפרשים שהכוונה היא שהעוסק בצורכי ציבור זו הכנה טובה לתפילה (תוספות ברכות לא ע"א). ולדעת הרמב"ם הכוונה היא שעוסק בצורכי ציבור הוא כמו לימוד תורה שדוחה גם קריאת שמע וכל שכן שדוחה תפילה.

העוסק בצורכי ציבור – מבטל תפילת י"ח

כך כתב הרמב"ם בהלכות תפילה: "מי שהיה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן התפילה פוסק ומתפלל, ואם היתה תורתו אומנתו ואינו עושה מלאכה כלל והיה עוסק בתורה בשעת תפלתו אינו פוסק שמצות תלמוד תורה גדולה ממצות תפילה, וכל העוסק בצרכי רבים בעוסק בדברי תורה" (פרק ו הלכה ח).

היה עוסק בצרכי רבים לא יפסק

כך כתב הרמב"ם בהלכות קריאת שמע: "היה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן קריאת שמע פוסק וקורא ומברך לפניו ולאחריה, היה עוסק בצרכי רבים לא יפסק אלא יגמור עסקיה ויקרא אם נשאר עת לקרות" (פרק ב הלכה ה). משמע מדבריו שרק אם נשאר זמן לקרוא קריאת שמע קורא, כמו שלמדנו בתוספתא, וכך הוא מפרש את הירושלמי.

העוסק בצרכי ציבור גדול מלומד תורה

העיר ה"כסף משנה" כי יש בדברי הרמב"ם חידוש גדול, שהרי לפי הכלל ש"העוסק בצרכי רבים בעוסק בדברי תורה", היה צריך להפסיק בצורכי רבים כדי לקרוא קריאת שמע, ולפי הרמב"ם אם העוסק בצורכי רבים לא יכול לקרוא כלל ק"ש בגלל עסקי הרבים, לא יקראנה כלל.

וראינו יישוב לקושיה זו מהרה"ג אברהם שפירא זצוק"ל שאומר כי לימוד תורה שלא מביא לידי מעשה אינו לימוד, ולכן הוא נדחה מפני קריאת שמע. אמנם העוסק בצורכי ציבור מעלתו כלימוד תורה מצד אחד, ואין בו החיסרון של הלומד שלא על מנת לעשות כיוון שהוא עוסק בצורכי ציבור. לכן הוא דוחה את כל המצוות לגמרי כולל קריאת שמע.

המלמד תורה לרבים – בעוסק בצורכי ציבור

מכאן אפשר ליישב את הגמרא במסכת ברכות (יג ע"ב) שאומרת שכאשר רבי יהודה הנשיא היה מלמד תורה לא היה אומר אלא את הפסוק הראשון בקריאת שמע באופן שלא יפריע ללומדים. "תנו רבנן שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד זו קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא". ולכאורה הלומד תורה צריך לומר את כל קריאת שמע. וצריך לומר כי הטעם לפטור מקריאת שמע באדם שמלמד תורה לאחרים הוא בגלל שיש בו גם הערך של לימוד תורה, ומצד שני אין בו חיסרון של "הלומד שלא על מנת לעשות". על כן הוא דוחה את כל המצוות שהוא גם עוסק בתורה וגם עוסק בצורכי ציבור.

שמחה היא לו שעוסק בצורכי ציבור

בהלכות קריאת שמע פסק השולחן ערוך (סימן ע סוף ד) כרמב"ם. ובהלכות תפילה כתב: "העוסק בצרכי ציבור בעוסק בתורה דמי, פירושו: לענין לעמוד מתוכו להתפלל, שגם זו שמחה היא לו שעוסק בצרכי ציבור. ויש מפרשים דהיינו לענין דאינו צריך לפסוק להתפלל". להלכה גם בתפילה וגם בקריאת שמע פוסק השו"ע כרמב"ם שאינו צריך לפסוק מעסקי הציבור בשביל להתפלל כמו שאינו צריך להפסיק לקרוא קריאת שמע.

העוסק בצורכי ציבור מעלתו כלימוד תורה אחד, ואין בו החיסרון של הלומד שלא על מנת לעשות כיוון שהוא עוסק בצורכי ציבור. לכן הוא דוחה את כל המצוות לגמרי

כותבים וסוחרים של תורה תפילין, מזוזות ותכלת

כותבי סת"ם הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים – פטורין מק"ש

כן אנו רואים בנמרא שיש עוסקים במצווה שפטורים גם מקריאת שמע וגם מתפילה, כיוון שהם עוסקים במצוות עם הרבים. "תניא אמר רבי חנניא בן עקיבא כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים, לאתווי מוכרי תכלת – פטורין מקריאת שמע ומן התפילה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה. לקים דברי רבי יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצווה פטור מן המצווה" (סוכה כו ע"א).

שו"ע – כתיבת סת"ם לא דוחה ק"ש לגמרי

הבית יוסף (סימן לח) הביא שתי דעות בהלכה זו. הראשונה שאומרת כי העוסקים בסת"ם לא פטורים לגמרי מק"ש ומכל המצוות אלא רק בשעה שכותבים וסוחרים בסת"ם, אבל אחר כך חייבים בקריאת שמע ותפילה ובכל המצוות האמורות בתורה. ויש מקרים שבהם פטורים לגמרי "ולפי מה שכתבו הם ז"ל שם היינו דוקא כשהוא בענין שאם ניהו תפילין או יקראו ק"ש או יקיימו אחת משאר המצוות תבטל המצווה שהם עוסקים בה. כגון שאדם אחד רוצה לפרוש בים או בשיירא עבשו ורוצה לקנות תפילין או תכלת ואי אפשר לו להמתין עד שהסופר או התגר יקיים המצווה הבאה לידו, אבל אם אפשר לו להמתין – יעשה הסופר או התגר מצווה הבאה לידו אם היא מצווה עוברת ואחר כך יחזור לכתוב ספרים תפילין ומזוזות או למכרו".

כדעת זו פסק הלכה למעשה השולחן ערוך (לה ח). ומכן למדנו שאע"פ שהעוסקים בצורכי ציבור הרי הם כעוסקים בתורה שפטורים מתפילה וקריאת שמע, סופרי סת"ם וסוחריהם אינם במדרגה הזאת לגמרי, אלא חלקית.

רמ"א – כתיבת סת"ם דוחה ק"ש לגמרי

הר"ן חולק וסובר כי "העוסק במצווה פטור מן המצווה אף על פי שהוא יכול לקיים את שתיהם לפי שכל שהוא עוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח ולקיים מצות אחרות אף על פי שאפשר. ומיהו מודינא ודאי שכל שאינו צריך לטרוח כלל אלא כדרכו במצווה ראשונה יכול לצאת ידי שניה, דבכהאי גוונא ודאי יצא ידי שתיהן ומהיות טוב אל יקרא רע". וכן פסק הרמ"א שם.

העוסקים בצורכי ציבור שמכוונים גם להנאת עצמם

ודוקא בדורות הראשונים שהיו עוסקים עם הציבור לשם שמים "הכסף משנה" הביא את דברי רבנו מנחם שכתב "ודוקא בדורות הראשונים שהיו עוסקים עם הציבור לשם שמים. מיהו ליכא ספיא דהשתא נמי אם עוסקים עם הציבור אפילו להצלת ממונם ואין מי שישתדל בדבריהם אלא הוא – שאינו פוסק (מעסקי הציבור בשביל לקרוא ק"ש ולהתפלל) שהעוסק במצווה פטור מן המצווה עכ"ל. ומסכים איתו הבית

יוסף בסוף דבריו אבל חלוק על ראשיתם שכתב "ומה שכתב 'ודוקא בדורות הראשונים' – אין לו טעם" (כסף משנה הלכות ק"ש ב ה).

כשיש גם מצווה וגם כוונה אישית – צדיק גמור

מין הרב אליהו זצוק"ל היה מזכיר תמיד את הנמרא בפסחים (ח ע"א) שאומרת כי מי שעוסק במצווה ויש לו גם כוונה אישית, מקיים את המצווה. הנמרא עוסקת במפולת שנפלה על חמץ וכיסתה אותו בשכבה דקה שהכלב יכול לחפש אחרי החמץ. אע"פ שמעיקר הדין היה צריך לחפש אחרי החמץ הזה פטורו חכמים אם יש חשש לסכנת עקרב.

מקשה הנמרא: "והא אמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן ניווקין" ולמה ימנע מבדיקת חמץ במפולת? עונה הנמרא שיש חשש שמא תאבד לו מחט ויבוא לחפש אותה ובאותה שעה הוא עוסק בעניין של עצמו ויכול להיגזק.

שואלת הנמרא: ומה בכך שהוא יחפש את המחט בשעה שהוא מקיים מצוות בדיקת חמץ? הרי מי שעושה מצווה וחושב גם על תועלת אישית, מקיים מצווה. שהרי למדנו "והתנניא: האומר סלע זו לצדקה בשביל שיהיה בני או שיהיה בן העולם הבא – הרי זה צדיק גמור".

כן לומדים על העושה מצווה וחושב על תועלת אישית ממי שנותן הלוואה לעני, ויש לו רצון לקבל מהעני משכון שהוא נוקק לו (בבא מציעא פב ע"ב). שרבי עקיבא סבר כי יש למלווה מצווה למרות שיש לו גם תועלת אישית (ביאור הלכה סימן לח סעיף ח ד"ה הם ותגריהם).

רק להרוויח – לא נקרא עוסק במצווה

וכתב הביאור הלכה שם כי אם אנו יודעין שכוונתו רק כדי להרוויח – לא מקרי עוסק במצווה. אלא אם כן הוא כותב סת"ם רק בשביל להרוויח, כיוון שהכתובה עצמה היא מצווה דכתיב "וכתבתם" נקרא עוסק במצווה. לעומת זאת בסוחרי סת"ם, שהמסחר עצמו אינו מצווה, אם מכוון גם למצווה וגם לשכרו – הרי זו מצווה. אבל אם מכוון רק לשכרו – אינו נחשב עוסק במצווה.

למרות שמרדכי שכתב מלימודו, הוא הביא הצלה גדולה לכל עם ישראל וגם לעולם כולו. שכאשר משל המן "והעיר שושן נבוכה", גם הגויים שבה וכל שכני היהודים. וכשמלך מרדכי "והעיר שושן צהלה ושמחה"

הלכות לנבחר ציבור ולעוסקים בצורכי ציבור

יקרא ק"ש או לפחות יקרא פסוק ראשון

בסיכום כתבו הפוסקים כי העוסק בצורכי ציבור שפטור מקריאת שמע ומהתפילה צריך להשתדל לקרוא לפחות פסוק ראשון של קריאת שמע, כמו שעשה רבי יהודה הנשיא, וגם פסוק בשכמל"ו (מג"א ע ה) באופן שלא יפריע את עבודתו הציבורית. ויכול לקרוא קריאת שמע כמו שקורא בתורה בלי לברך עליה כיוון שהוא פטור מקריאתה (מחצית השקל). אמנם אם פסק מעסקי הציבור – יכול לקרוא קריאת שמע עם ברכותיה (משנ"ב ע ס"ק יח).

זיכור יציאת מצרים

עוד למדו מהספור של רבי יהודה הנשיא כי אם לא הספיק להתפלל ולקרוא קריאת שמע והגיע זמן חצות היום, שאינו יכול לומר קריאת שמע בברכותיה – חייב להזכיר יציאת מצרים אפילו לאחר שעבר זמן ק"ש שזו היא מצווה בפני עצמה ומצוותה כל היום, על כן יאמר איוה פרשה שיש בה יציאת מצרים". ויכול לומר גם דרשת חז"ל על כך או כל דיבור אחר (עיין מג"א ע ה).

אסור לאכול לפני שיניח תפילין ויתפלל מנחה

עוד כתב שם המשנה ברורה (ע"ס"ק כ) "רדע דאם נמשך זמן עסקו בצרכי צבור עד לאחר חצות שאז פטור לכו"ע אף מן התפלה, מכל מקום אסור לכו"ע לאכול קודם שמקיים מצות תפילין דומנו כל היום, וגם לפי מה שכתב הפמ"ג בסימן פ"ט אסור לו או לאכול קודם שמתפלל תפלת המנחה. על כן כשיגיע חצי שעה שאחר חצות יתפלל תפלת המנחה ואח"כ יאכל".

לא צריך להשלים אחר כך תפילת תשלומים

כתב הדרישה (ו"ד שמה) "אם על ידי עסק זה בצרכי צבור עבר זמן התפלה – אין צריך להשלים אותה בזמן תפלה שאחריה". וטעמו כי מהדין הוא עשה שלא להתפלל כיוון שעסק בעסקי צבור. אמנם לדעת הט"ז צריך לחזור ולהתפלל תפילת תשלומים (ט"ז ו"ד שמה ס"ק ה). ולהלכה הסכים החיד"א בברכי יוסף (ס"ק ג). ושאר הפוסקים שלא צריך לחזור להתפלל תפילת תשלומים.

צריכים לסדר מראש יומם הרגיל שלא יהיה בזמני הק"ש והתפלה

הרב וולדנברג זצוק"ל, בעל ה"ציץ אליעזר", הוציא לאור בשנים של ראשית המדינה (תש"ב-תשט"ו) ספר בשם "הלכות מדינה". הגאון הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל כתב לו בזמנו על הספר הזה: "הנני יהודות לו בזה עבור ספרו הנכבד הלכות מדינה ח"ב שקבלתיו בשמחה לב בערב שבת קודש והי' לי לעונג שבת בעיניי בו כמה שעות, ואניד לו נאמנה ששמחתו לראות איך שהוא חופר במעמקים לגלות מצפונים ולמצוא מקורי הלכות".

בספר הזה הוא כותב: "היוצא מכל האמור, דהעוסקים בצרכי צבור ובפרט נבחרי המדינה שתפקידם התמידי הוא לכך, צריכים לסדר מראש יומם הרגיל שלא יהיה בזמני הקריאת שמע והתפלה, דאם לא כן יצא הרבר שלא יוכלו כמעט בשום יום מימות החול לקיים מצות קריאת שמע ותפלה, וכאילו מתנים מתחילה על כך על מנת לדחותם. מובן שיוצאים מכלל זה עניינים מדיניים וציבוריים דחופים שאינם סובלים דיחוי זמן. וכן עליהם לשער תמיד, גם כשמן הצורך לקבוע הישיבות בזמנים הנ"ל, אם ישנו דרך שיוכלו להפסיק על מנת לקרוא ולהתפלל באופן שלא ייפסד על ידי כך העסקי ציבור, אם על ידי הפסקה קצרה, ואם על ידי חילופי משמרות מכיון שהנבחרים רבים.

ואם אין היכולת לכך, יעשו כנזכר לעיל לקרוא לפחות פסוק ראשון עם בשכמל"ו בזמנה, ובעבר זמנה לומר איזה פרשה שיש בה יציאת מצרים, וליזהר לקיים מצות תפילין, וכן לא לאכול סעודת קבע בהגיע זמן תפלת המנחה עד אחרי שיתפללו" (ציץ אליעזר הלכות מדינה חלק ג' שער ב' פרק ד' סע"ז).

וכך היה מנהגו של מרן הרב מרדכי אליהו זצוק"ל שמעולם לא הפסיד תפילה בגן החמה או קריאת שמע בזמנה למרות שהיה עוסק בצרכי צבור ומלמד תורה לציבור בכל יכולתו. וכמעט שלא הפסיד תפילה במניין כל ימי חייו למרות כל עיסוקיו הרבים למען כלל ישראל.

ויהי רצון שנוכה באמת כי נבחרו הציבור, וכל העוסקים בצרכי צבור באמונה, יזכו להנחיל את התורה ולחזק את בדקה. ויתקיים בהם ברך אשר מקים את התורה הזאת ואמר כל העם אמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

ומצדיקי הרבים פפוכבים לעולם ועד

אנחנו יודעים שפניו של משה היו מאירות כפני חמה ופני יהושע היו כפני לבנה. עוד אומר הפסוק: "והמשפלים יזהרו כזהר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּים פפוכבים לעולם ועד" (דניאל יב ג). ומסבירה הגמרא (בבא בתרא ח ע"ב) שמדובר באנשי ציבור. "והמשפלים יזהרו כזהר הַרְקִיעַ – זה דיין שדן דין אמת לאמתו, ומצדיקי הרבים פפוכבים לעולם ועד – אלו גבאי צדקה. במתניתא תנא: והמשפלים יזהרו כזהר הַרְקִיעַ – זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה, ומצדיקי הרבים פפוכבים לעולם ועד – אלו מלמדי תינוקות". כל הפרושים מסכימים שמדובר באנשי ציבור, וכל איש ציבור צריך מאוד פנים כדי שיוכל להשפיע על תלמידיו ועל שומעי דבריו במאור פנים. כך היה מרן הרב אליהו זצוק"ל מאיר פנים לכל אדם.

פעם הייתי מאוד עצוב והרגשתי איך העצב משתלט עלי. לא ידעתי מה לעשות, ועלתה מחשבה בליבי שאלך לראות את זו פניו של הרב מרדכי אליהו זצ"ל ויטב לי. הגעתי ביום שני בערב לשיעור הקבוע "קול צופיך", כי אינה דומה הארת פנים של אדם בשוחה להארת פניו כשהוא מלמד תורה שנאמר "חִקְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא" (קהלת פרק ח). ובאמת כאשר חשבתי כן היה, מיד כשראיתי את הרב מרחוק, כולו מלא שמחה והארת פנים, חלפה לה העצבות כלא הייתה.

רגישות לשמחת האישה

סיפר מנחם הרטמן, שליח חב"ד בווייטנאם: לפני שיצאנו לשליחות, הגענו לרב זצ"ל לשיעור. אנחנו בידירות עם הרב, וזכינו שאף יתן אותנו. אחרי השיעור חמי, הרב דויטש, סיפר לרב שאנחנו נוסעים לשליחות בווייטנאם ומבקשים ברכה.

הרב ידע ששליחות בווייטנאם היא לא שליחות פשוטה. זו מדינה שאין בה הרבה יהודים, וגם המצב הכללי במדינה הוא לא פשוט כלל, ועל כן הרב שאל: האם גם האישה מסכימה לנסוע? אמרתי בוודאי. הוא שאל: בשמחה? השבתי שכן.

או אז הרב חיך ואמר לי: יש לכם כל הברכות, סעו בשמחה ובהצלחה. וברוך השם הברכות של הרב התקבלו למעלה מן המשוער. בכל שבת מתארחים אצלנו מאות אנשים שאין להם לאן לפנות ומתקרבים אל ה' יתברך בשמחה.

תשובה כהלכה

שְׂמִינִי וְשִׁמְחִינִי. היו לפניו כמה פירות חדשים, האם אפשר לברך שהחינו על כל אחד ואחד או ברכה אחת על כולם? אם היו על השולחן פירות חדשים בעת ברכת שהחינו – יצאו כולם בברכה הראשונה. על מנת שלא תהיה שום בעיה, יש להניח על השולחן פרי אחד ולברך עליו שהחינו, ואח"כ להביא עוד פרי ולברך שהחינו.

הַלְכָה רַבָּנָא. האם כל הלכה שאדם לומד הוא צריך מיד לקיים, או שצריך לבנות בניין לאט לאט, להוסיף הלכה, ואז כשאתה יציב בה להוסיף עוד תחום, עוד הלכה וכדומה? אם אדם יקיים את כל ההלכות בבת אחת זה יכול להכביד על הנפש. יש בזה כמה כללים. בהנחה שמדובר בשואל שהוא ירא שמים ושומר מצוות ולא חוזר בתשובה, הכלל הבסיסי הוא שמה שלומדים צריך לקיים. אם מדובר בבעל תשובה שעושה את צעדיו הראשונים צריך לעשות קודם את ההלכות שהן מעיקר הדין, ומאוד להשתדל להיזהר שעלייתו בתורה ובמידות לא תפגע בהוריים או בסביבתו. ויש גם לעיתים שהאדם מרגיש הארה גדולה בקרבו שמאפשרת לו קפיצה גדולה – חו הארה רוחנית ממרום שה' שולח לאדם כדי שיקפוץ ויזכה למדרגה גבוהה יותר, וצריך להשתדל שלא להפסיד מתנה זו מהש"ת.

סֵפֶר חַיִּי לְפָנָיו. שופט בית המשפט העליון סבר שיש לחסן אסירים ביטחוניים משום "נגלה אחיך לעיניך" ומשום "ואהבת לרעך כמוך". האם הוא צודק? שופט בית המשפט העליון צריכים ללמוד קצת יותר תורה ולא לקלוט שברי פסוקים מהאינטרנט ולהשתמש בהם במקומות שאינם שייכים כלל. זו בושה ששופטי בית המשפט העליון הם כל כך בורים ועמי ארצות בכל מה שקשור למשפט עברי. אולי צריך לחוקק חוק שקבע כי מועמדים לבית משפט עליון צריכים לעבור בחינה בסיסית של ידע ביהדות. אולי מבחן על הש"ס.

תורת ישראל
חמשיכים בדרכו של מרן ומרבים טהרה בהידור
ארגון "טהרת ישראל" ע"ש אביהם של ישראל
מורנו ורבו הראשון "הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל
פיקוח על גבול. ביטחון המדינה. תחזוקת סביבתנו. ע"ש סמך חתן ורב ומוק"ל לנסות סביבתנו ונחשב ביטחון
taharatyisrael@gmail.com | 052-7695508